

De strafrechtelijke immuniteit van lagere overheden; de Hoge Raad bevestigt de bestaande status quo

De strafrechtelijke immuniteit van lagere overheden, in dit geval van een gemeente, stond centraal in een uitspraak van de Hoge Raad van 20 februari 2018 op een vordering tot cassatie in het belang der wet van een vonnis van de Rechtbank Utrecht uit 2012 (ECLI:NL:HR:2018:236).

Voor een uitgebreide bespreking van dat vonnis, de onderliggende feiten en de kritiekpunten: zie de link "***Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de overheid***"

De Rechtbank Utrecht had in dat vonnis geoordeeld dat de gemeente Stichtse Vecht geen strafrechtelijke immuniteit toekwam (ECLI:NL:RBUTR:2012:BY5595).

In de betreffende strafzaak was de gemeente vervolgd voor dood door schuld in verband met een dodelijk ongeval dat op 31 maart 2009 had plaatsgevonden op de openbare weg.

Blijkens de tenlastelegging bestond de *schuld* van de gemeente erin dat zij (in haar hoedanigheid van wegbeheerder):

- zou hebben *nagelaten* zodanige (*verkeers*)maatregelen te nemen (door zorg te dragen voor een passende maximum snelheid, voor een passende en/of deugdelijke afzetting en/of geplaatste waarschuwingsborden) dat de veiligheid van weggebruikers op die weg was gewaarborgd en/of
- zou hebben nagelaten voldoende *onderhoud* te plegen door onvoldoende zorg te dragen voor een geëgaliseerd wegdek.

Zowel met betrekking tot het nalaten voldoende onderhoud te plegen, als met betrekking tot het nalaten (verkeers)maatregelen te nemen, had de Rechtbank beslist dat het openbaar ministerie ontvankelijk in de strafvervolgning van de gemeente was.

De advocaat-generaal meende dat de Rechtbank daarmee in beide gevallen de daarvoor door de Hoge Raad in het Pikmeer II-arrest ontwikkelde en sindsdien toegepaste beoordelingsmaatstaf had miskend (Pikmeer II, ECLI: NL: HR: 1998: AA 9342). In gevolge die maatstaf kan strafrechtelijke immuniteit van een openbaar lichaam als bedoeld in hoofdstuk 7 van de Grondwet slechts worden aangenomen als de desbetreffende gedraging naar haar aard en gelet op het wettelijk systeem rechtens niet anders dan door bestuursfunctionarissen in het kader van de uitvoering van de aan het openbaar lichaam opgedragen bestuurstaak kan worden verricht.

In de tenlastelegging werd aan de gemeente "nalaten voldoende onderhoud te plegen" verweten, terwijl zij op grond van art. 16 Wegenwet een zorgplicht had voor de betreffende weg.

De advocaat-generaal betoogde dat, omdat die hier relevante rechtsplicht uitsluitend op de gemeente rustte, een strafrechtelijke relevant nalaten, zoals tenlastegelegd, naar haar aard en gelet op het wettelijk systeem, rechtens slechts door gemeentelijke functionarissen en niet door derden kon worden verricht. Dat de gemeente derden kan inschakelen, deed daaraan volgens hem niet af, omdat het in casu juist gaat om het nalaten van het nemen van adequate maatregelen.

De Hoge Raad volgde de advocaat-generaal daarin niet. Volgens de Hoge Raad betekent die op de gemeente rustende zorgplicht voor het wegbeheer niet dat het feitelijke onderhoud van de wegen - en daarmee ook het nalaten van het plegen van dit onderhoud – naar zijn aard en gelet op het wettelijk systeem niet door anderen dan bestuursfunctionarissen in het kader van de uitvoering van de aan het openbaar lichaam opgedragen bestuurstaak kan worden verricht. Omdat dat oordeel ook in de overwegingen van de Rechtbank die zien op het nalaten van het plegen van onderhoud aan de weg besloten ligt, geeft het oordeel van de Rechtbank, anders dan in de toelichting op het middel is betoogd, niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting, aldus de Hoge Raad.

Voor zover de beslissing van de Rechtbank zag op het tenlastegelegde nalaten verkeersborden en dergelijke te plaatsen, volgde de Hoge Raad de advocaat-generaal wel.

Uit het wettelijk kader volgt dat de plaatsing van afzettingen en van verkeersborden die een maximumsnelheid aangeven in beginsel krachtens een verkeersbesluit van een openbaar lichaam als bedoeld in art. 18 lid 1 (oud) WVV 1994 dient te geschieden. Uit art. 1a BABW volgt bovendien dat het anderen dan degenen die daartoe krachtens dit besluit bevoegd zijn, verboden is om op, langs of boven de wegen verkeerstekens aan te brengen of te verwijderen. Met haar kennelijke oordeel dat desondanks de tenlastegelegde gedragingen – die in de kern neerkomen op het achterwege laten van het nemen van de voor die verkeersmaatregelen vereiste besluiten – naar hun aard en gelet op het wettelijk systeem ook door anderen dan bestuursfunctionarissen in het kader van de uitvoering van de aan het openbaar lichaam opgedragen bestuurstaak kunnen worden verricht, heeft de Rechtbank dat miskend. De Hoge Raad vernietigt daarom de beslissing van de Rechtbank op dit punt en verstaat dat de Rechtbank in zoverre het openbaar ministerie ten onrechte ontvankelijk heeft verklaard in de vervolging van de gemeente.

Met bovenbeschreven uitspraak heeft de Hoge Raad de bestaande status quo met betrekking tot het voor lagere overheden geldende strafrechtelijke immunitieitscriterium bevestigd.

Voor een uitgebreide bespreking van die status quo: zie de link “Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de overheid”